

Національна академія аграрних наук України
Державна дослідна станція птахівництва НААН
Коротка настанова щодо вирощування і утримання
в присадибних господарствах яєчних
й м'ясо-яєчних курей селекції ДДСП НААН

Кури селекції ДДСП НААН (див. табл.) добре пристосовані до місцевих кліматичних умов і кормової бази, як до кліткового, так і до підлогового, в тому числі вільно-вигульного утримання. Від них можна отримувати високоякісні яйця і смачне дієтичне м'ясо, тому вони найкращим чином підходять для вирощування та утримання в присадибних господарствах.

Основні господарсько-корисні показники курей селекції ДДСП НААН

Порода або популяція	Середня жива маса дорослої птиці, кг		Несучість за 74 тижні життя	Середня маса яєць, г	Колір шкаралупи яєць	Витрати корму на несучку в день, г
	кури	півні				
Бірківська барвиста	1,9-2,3	3,2-3,5	255-265	58-59	світло-кремовий	115-130
Полтавська глиниста	2,2-2,3	3,2-3,5	235-240	56-62	кремовий	115-130
Род-айленд червоний	2,2-2,3	3,2-3,5	230-245	59-62	кремовий	115-130
Бірківські м'ясо-яєчні кури (Геркулес)	2,9-3,5	4,0-5,0	210-215	58-65	кремовий	140-150

Технологічний цикл одержання харчових яєць курей розділяється на два періоди. Перший період (з добового до 4-місячного віку) - вирощування ремонтного молодняка, тобто - добре розвинених, готових до яйцекладки молодих курочок. Другий період (з 4-х місячного віку) - утримання дорослих курей-несучок в період несучості. Тривалість другого періоду для яєчних курей становить 52-60 тижнів, для м'ясо-яєчних курей - 40-52 тижні. Півників, що не використовуються на плем'я, вирощують на м'ясо. Тривалість вирощування на м'ясо півників яєчних кросів і популяцій - не менше 4 місяців, півників м'ясо-яєчних порід і популяцій - не менше 9 тижнів.

Вимоги до приміщення. Для зниження ймовірності поширення небезпечних захворювань ремонтний молодняк і дорослу птицю необхідно утримувати в різних приміщеннях. Приміщення повинні бути сухими, чистими, теплими, мати підлогу з твердим покриттям, електричне освітлення, обладнані необхідними засобами обігріву

і природною або примусовою вентиляцією. При утриманні на підлозі дорослої птиці в приміщенні встановлюють сідала, з розрахунку 20 см їх довжини на одну птицю. Стіни і стеля найкраще підходять гладенькі, оштукатурені та побілені вапном, що легко піддаються очищенню, миттю і дезінфекції. В приміщеннях не повинно бути дірок і щілин, через які могли б проникнути гризуни, дикі птахи, кішки та інші хижаки. Вентиляційні та інші технологічні отвори повинні бути перекриті металевою сіткою.

Спосіб вирощування та утримання. Якщо є можливість випуску птиці у вольєр або на пасовище - краще утримувати птицю на підлозі на підстилці. Таке утримання не вимагає складного обладнання, дає змогу реалізувати природні особливості поведінки птиці й отримувати більш повноцінні яйця. Застосування кліткових батарей дозволяє збільшити місткість приміщення й поліпшити санітарні умови в пташнику при безвигульному утримання

птиці, але при цьому необхідно забезпечити їй повноцінну годівлю.

Необхідне обладнання. При клітковому утриманні - спеціальні малогабаритні кліткові батареї для вирощування ремонтного молодняка або утримання дорослих курей, обладнані годівницями, напувалками та деками для збору посліду, батареї для дорослих курей також повинні бути обладнані і жолобами для збору яєць. При утриманні на підлозі - різноманітні годівниці та напувалки, що відповідають віку і розмірам птиці, при утриманні дорослих курей крім того гнізда для знесення яєць.

Підготовка приміщення та обладнання. Перед посадкою птиці здійснюють механічне очищення, миття та попередню дезінфекцію приміщення й обладнання. Як дезінфектанти використовують препарати Біодез-Р, Віркон С, віроцид, Бровадес-Плюс або інші аналогічної дії - відповідно до інструкції з їхнього застосування. Дезінфекцію виконують за допомогою ранцевого обприскувача. Оштукатурені, цегляні і дерев'яні стіни і стелю пташника білять 20% розчином свіжо погашеного вапна (2 кг на 8 л води). Після дезінфекції та побілки приміщення закривають і витримують у закритому стані не менше 12 годин. Потім приміщення провітрюють і просушують. При вирощуванні та утриманні птиці на підстильці підлогу посипають вапном-пушонкою - з розрахунку 500 г/м² підлоги приміщення, далі настиляють шар підстилки товщиною не менше 5 см - влітку, і 10 см - в холодний період року, встановлюють на свої місця годівниці та напувалки, засоби обігріву. Як підстилку використовують сухі доброякісні деревну стружку, лушпиння насіння соняшнику, солому або торф. Проводять заключну дезінфекцію, наприклад - з використанням однохлористого йоду. Для цього в розрахунку на 1 м³ приміщення беруть 3 мл однохлористого йоду і 0,3 г алюмінієвої пудри. При проведенні дезінфекції в приміщенні закривають всі вікна, двері та інші отвори. У скляний, емальований або керамічний посуд наливають необхідну кількість однохлористого йоду і додають до нього алюмінієву пудру. Починається реакція, під час якої виділяється туман, який повинен заповнити все приміщення. Після витримки протягом 24 годин приміщення

провітрюють. За добу до прийому індицат на вирощування приміщення і підстилку в зоні розміщення птиці прогрівають до температури 37-40 °С, в напувалки наливають воду.

Щільність посадки птиці в приміщенні. При вирощуванні ремонтного молодняка курей на підлозі на 1 м² його площі, що займає птиця, можна розмістити: курчат віком до 4-х тижнів - до 30 гол., 4-9 тижнів - до 15 гол., 9-17 тижнів - до 7 гол. При утриманні дорослої птиці на 1 м² підлоги розміщують до 5 яєчних або 4 м'ясо-яєчних курей. При клітковому вирощуванні ремонтного молодняка в розрахунку на 1 птицю має припадати площі підлоги клітки, не менше: яєчні кури до 4-х тижневого віку - 130 см², далі - 400 см²; м'ясо-яєчні кури до 4-х тижневого віку - 170 см², в подальшому 500 см². Необхідна площа підлоги клітки в розрахунку на 1 дорослу птицю: яєчні і яєчно-м'ясні кури - не менше 700 см², м'ясо-яєчні кури - 900 см².

Мікроклімат у приміщенні. Температура в зоні розміщення птиці при вирощуванні ремонтного молодняка повинна становити: у перший тиждень вирощування - 33-30 °С, 2-й тиждень - 29-27 °С, 3-й тиждень - 27-25 °С, 4-й тиждень - 25-23 °С, 5-й тиждень і старше 22-18 °С. У разі застосування засобів локального обігріву в інших місцях приміщення температура може бути на 5-7 °С нижче. Показником комфортної температури є поведінка курчат. Якщо вони скупчуються, лізуть один на одного - їм холодно; якщо лежать на підлозі, розпластавши ноги і крила, важко дихають - спекотно; якщо рівномірно розподілені по підлозі, гарно споживають корм і п'ють воду, відпочивають - їм комфортно. В приміщеннях для дорослих курей оптимальним температурним діапазоном є 28-16 °С. Оптимальна вологість повітря в приміщеннях для птиці всіх вікових груп - 60-70%. У приміщенні за рахунок природної або примусової вентиляції необхідно підтримувати постійний повітрообмін. Показником поганого повітрообміну є підвищена вологість, запах аміаку.

Світловий режим. Освітлення приміщення здійснюють за допомогою ламп розжарювання, люмінесцентних або світлодіодних ламп. У перші два тижні

вироснування ремонтного молодняка освітленість в зоні розміщення курчат повинна становити 30-50 лк (приблизно 15-20 Вт потужності ламп розжарювання, 4-5 Вт потужності люмінесцентних або 2-3 Вт світлодіодних ламп в розрахунок на м² площі приміщення - за умови їх підвішування на висоті 2,2-2,5 м). Тривалість світлового дня в перші три дні підтримують на рівні 24-23 години, далі до 2-тижневого віку його поступово, по півгодини в день зменшують до 16 годин. Потім освітленість в приміщенні знижують до 10-20 лк (відповідно 5-10 або 1,5-2,5 Вт / м² площі приміщення). Світловий день з 4-х до 8-тижневого віку поступово скорочують до 9 годин, і на такому рівні зберігають його до 17-тижневого віку - при вирощуванні яєчних курей, або до 21-тижневого віку - при вирощуванні м'ясо-яєчних курей. При вирощуванні ремонтного молодняка у весняно-осінній період допускається застосування природного світлового дня. Для виклику несучості починаючи з 17-тижневого віку - яєчні кури, та 21-тижневого віку - м'ясо-яєчні кури світловий день збільшують на 1 годину щотижня і доводять його тривалість до 14 годин на добу. Освітленість у пташнику в цей період повинна становити 15-30 лк (відповідно 7-15, 2-4 або 1-2 Вт / м² підлоги приміщення). При вільно-вигульному утриманні дорослих курей у період з лютого по вересень допускається застосування природного світлового дня. В іншу пору року необхідну тривалість світлового дня підтримують за допомогою електричного освітлення.

Напування і годівля. Напування курей здійснюють чистою питною водою з температурою, що наближається до температури повітря в приміщенні, спочатку - з вакуумних, далі - жолобкових, ніпельних або чашкових напувалок. Після кожної зміни води, але не рідше 2 разів на добу напувалки потрібно очищати від залишків кормів, слизу, бруду й мити.

Годують молодняка і дорослих курей з годівниць, відповідних їхньому віку. Верхня кромка годівниць і напувалок з відкритим дзеркалом води повинна знаходитися на рівні спини, ніпельні напувалки - дещо вище голови птиці. По мірі зростання курчат годівниця та напувалки піднімають. У розрахунок на кожного птаха має припадати: для курчат

до 8-тижневого віку - не менше 5 см довжини годівниці і 2 см напувалки, для птиці більш старшого віку - 10 см довжини годівниці і 3 см довжини напувалки. При використанні годівниць і напувалок з двостороннім доступом враховується довжина обох сторін. При використанні ніпельних напувалок достатньо 1-єї напувалки на 8 голів, але в кожній клітці повинно знаходитися не менше 2-х напувалок.

Найкраще годувати птицю повнораціональними, збалансованими за всіма поживними речовинами комбікормами:

- перші 8 тижнів вирощування - комбікормом стартовим для ремонтного молодняка яєчних курей (або ростовим для бройлерів) з вмістом сирого протеїну 20%, кальцію 1,1%, обмінної енергії 290 ккал в 100 г корму;

- з 8 до 17 тижнів - комбікормом ростовим для ремонтного молодняка яєчних курей з вмістом сирого протеїну 14%, кальцію 1,2%, обмінної енергії 260 ккал в 100 г корму;

- з 17 до 22 тижнів - комбікормом передкладковим для курей-несучок з вмістом сирого протеїну 16%, кальцію 2,0%, обмінної енергії 265 ккал в 100 г корму;

- з 22 до 47 тижнів - комбікормом для курей-несучок з вмістом сирого протеїну 17%, кальцію 3,4%, обмінної енергії 270 ккал в 100 г корму;

- з 47 тижнів і старше - комбікормом для курей-несучок з вмістом сирого протеїну 15%, кальцію 3,7%, обмінної енергії 260 ккал в 100 г корму.

Годівля птиці можна також здійснювати, використовуючи різні місцеві і покупні корми: ціле або подрібнене зерно (кукурудзи, пшениці, проса, ячменю, гороху тощо); макухи та шроти (соняшниковий, соєвий); корми тваринного походження (рибне і м'ясо-кісткове борошно, сир, варені яйця тощо), зелені, соковиті і мінеральні корми. Але при цьому необхідно враховувати вік птиці та її потребу в поживних речовинах, особливо в протеїні.

Гнізда для знесення яєць. Для знесення яєць пташники для дорослих курей при їх утриманні на підлозі обладнують одноярусними або двоярусними секціями гнізд, з розрахунок один осередок гнізда на 5 курей. Розміри осередку гнізда: ширина 30 см, глибина

40 см, висота 30 см. Дах гнізд встановлюють під кутом не менше 45°, щоб кури не сідали на них зверху. Нижня частина гнізд повинна бути розташована на висоті не більше 0,5 м від рівня підлоги. При використанні 2-ярусних гнізд, для того, щоб птах міг піднятися в гніздо, на рівні першого і другого ярусів влаштовують сідала з 2-3 планок перерізом 30x30 мм. При утриманні курей-несучок в кліткових батареях зовні встановлюють спеціальні жолоби для збору яєць, а підніжні полиці встановлюються під кутом 6-9° для того, щоб яйця викочувалися за межі кліток в ці жолоби.

Профілактика захворювань

1. Купувати індичат слід тільки в благополучних по захворюваннях птахівничих господарствах, ПС або у інших надійних постачальників.

2. Використовувати для вирощування індичат тільки окремі ізолювані приміщення. Не можна утримувати в одному приміщенні індичат різного віку, а також індичат спільно з іншими видами птиці та тварин.

3. Здійснювати ретельну підготовку приміщень та інвентарю до посадки птиці, включаючи проведення дезінфекції. Профілактична перерва між вирощуванням двох партій птиці в одному приміщенні повинна становити не менше 3 тижнів.

4. Суворо дотримувати технологічні нормативи вирощування.

5. Стежити за якістю води, кормів, станом підстилки, напувалок і годівниць.

6. Боротися з гризунами, мухами, паразитними комахами, не допускати контакту власної домашньої птиці з дикими птахами і домашньою птицею з інших господарств. Для боротьби з паразитними комахами влаштовують зольно-піщані ванни. При появі перо

пухоїдів індичат і приміщення обробляти 0,1% розчином бутокса або іншими препаратами аналогічної дії - згідно з інструкціями щодо їх застосування.

7. Не допускати відвідування пташника або ферми для вирощування індичат сторонніми особами. Дотримуватися правил санітарної гігієни при роботі з власною птицею. Не можна працювати в одному і тому ж одязі та взутті, використовувати один і той же інвентар в пташниках з різновіковою птицею і в пташниках з різними видами птиці та тварин.

8. Перед входом у пташник потрібно влаштувати дезкилимки з еластичного вологопоглинаючого матеріалу, який регулярно зволожувати дезрозчином (3% розчином їдкого натрію, лужним розчин формаліну - 3% формальдегіду і 3% їдкого луку або інших дезінфектантів).

9. Своєчасно видаляти послід, вологу та забруднену підстилку з приміщення, які складувати у відведеному, якомога більш віддаленому від пташника і проїзних доріг місці, де їх піддавати компостуванню.

10. Полеглу птицю спалювати або закопувати на глибину, недоступну для викопування хижакими і яка, в той же час, виключає підтоплення підземними, паводковими або дощовими водами. Не допускається згодовування полеглої птиці собакам, кішкам і іншим тваринам.

11. У разі захворювання птиці, хворих особин ізолювати від здорових і негайно звернутися до місцевого ветеринарного лікаря або інспектору ветеринарної медицини для встановлення діагнозу та призначення лікування.

Специфічні ветеринарні заходи, спрямовані на профілактику тих чи інших хвороб птиці, розробляються і здійснюються за приписом місцевого лікаря ветеринарної медицини.

Інструкцію розроблено в лабораторії технології виробництва продукції птахівництва ДДСП НААН

- Державна дослідна станція птахівництва НААН щорічно проводить акцію «Домашня птиця для населення». Докладніше на офіційному сайті www.avianua.com та за тел.: 05747-78-000, 78-001, 78-008 (дзвінки приймаються в робочий час)
- З питань придбання інкубаційних яєць і добового молодняка птиці дзвоніть за тел.: 095-250-50-02